

รายงานการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนโดย故乡ให้ทันทางวัฒนธรรม:
กรณีศึกษา ชุมชนดงบัง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดมหานคร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2562

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหานคร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนโดยการใช้ทุนทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ชุมชนคงบัง อำเภอคุณ จังหวัดมหาสารคามสำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยการเมืองการปกครองประจำปีงบประมาณ 2562 และโครงการบริขารการหนึ่งคนหนึ่งศิลปวัฒนธรรม สถานทุนวัฒนธรรม นำเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผ่านอุปแต่งสารคาม ระยะที่ 4 ของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้วิจัยและคณะขอขอบพระคุณหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ตำบลคงบัง ชาวชุมชนคงบังที่ให้ข้อมูลและสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง และขอขอบคุณนิสิตภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และนิสิตวิทยาลัยการเมืองการปกครองที่ได้ให้ความช่วยเหลือตลอดการทำวิจัย

และหากงานวิจัยนี้จะมีคุณประโยชน์ใด ผู้วิจัยขออุทิศแด่บรรพชนผู้รังสรรค์เริดฤทธิทางวัฒนธรรม ครูบาอาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

ผู้วิจัยและคณะ

บทคัดย่อ

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนโดยการใช้ทุนทางวัฒนธรรม:

กรณีศึกษา ชุมชนดงบัง อำเภอคุณ จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสำรวจข้อมูล ทำแผนที่และทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน ศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนในปัจจุบัน และเสนอแนวทางการบริหารจัดการชุมชนโดยการใช้ทุนทางวัฒนธรรม ของชุมชนเป็นฐาน การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สำรวจพื้นที่ (Field Survey) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ประชบัญชุมชน ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง และประชาชนชาวชุมชนดงบัง และการสำรวจพื้นที่เพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนดงบัง มีทุนทางวัฒนธรรมจำนวนมาก นอกเหนือไปจากสิมและอูปแต้มที่ปรากรถ วัดโพธารามและวัดป่าเลไลย ได้แก่ มีวิถีชีวิตตามประเพณีชุมชนท้องถิ่นอีสานและการนับถือศาสนาพุทธ มีงานหัตถกรรม มีการทำอาหารเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ มีการละเล่น ได้แก่ การร้องหมอลำ และหนังพระโมทัย 2) แหล่งทุนทางวัฒนธรรมกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ 9 หมู่บ้านของตำบลดงบัง 3) ทุนทางวัฒนธรรมสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ชาวชุมชนดงบังเป็นผู้มีอัตลักษณ์ที่ดีซึ่งเป็นคุณสมบัติของการเป็นเจ้าภาพที่ดี ซึ่งหากจะพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อจะสามารถดำเนินการได้โดยไม่ยากนัก โดยคณะผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนดงบัง ดังนี้ 1) ชาวชุมชนจะต้องร่วมกันกำหนดทิศทางการบริหารจัดการชุมชนเพื่อร่วบกิจการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละ 2) จะต้องแก้ไขปัญหาภัยแล้งและชัด划分แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค และ 3) จะต้องจัดทำแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาและทุนทางวัฒนธรรมสิมและอูปแต้มในพื้นที่กลุ่มจังหวัดร้อย-แก่น-สาร-สินรุ

คำสำคัญ: ทุนทางวัฒนธรรม/แนวทางการพัฒนา/มหาสารคาม/การบริหารจัดพื้นที่/ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

Abstract

Guidelines for Developing the Community Administration by Using Cultural Capital: A Case Study of Dong Bang Community, Nadoon District, Mahasarakham Province

The objectives of this paper aimed to: 1) study, survey, create map and community cultural capital, 2) study the community administrative condition nowadays and 3) propose the community administrative guidances based on cultural capital. The research methods were documentary research, field survey, in-depth interview with key informants (community scholars, related administrators and people in Dong Bang community), including area survey for making geographic information. The findings were: 1) there were a lot of cultural capital in Dong Bang community apart from Buddhist Holy Temples and Mural Paintings which appeared at Photharam Temple and Pa Lelai Temple such as the traditional lifestyle of Isan local community and Buddhism, handicraft, agriculture, husbandry and recreation (northeastern-style singing and northeastern-style shadow puppet), 2) the cultural capital spreaded over in 9 villages of Dong Bang sub-district and 3) another primary cultural capital was the Dong Bang people who were friendly hosts; good for tourism development. The proposed guidelines for community administration were: 1) the community should have administrative direction that support the cultural capital usage for economic value added and attract the tourists according to the community potential, 2) the community have to remedy the drought and provide water-supply for comsommation including, 3) the community have to make a master plan for conservation and developing the cultural capital of Buddhist Holy Temples and Mural Paintings in the area group of Roi-Kaen-Sara-Sin provinces.

Keywords: Cultural capital, development guidelines, Mahasarakham, area management, geographic information system

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตและวิธีการวิจัย	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดว่าด้วย การบริหารจัดการเครือข่าย	4
2.2 แนวคิดว่าด้วย การมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชน	13
2.3 แนวคิดว่าด้วย การจัดการเชิงกลยุทธ์และการวางแผน	20
2.4 แนวคิดว่าด้วย ทุนทางวัฒนธรรม.....	30
2.5 แนวคิดว่าด้วย เศรษฐกิจสร้างสรรค์.....	34
2.6 ปรัชญา แนวคิดพื้นฐาน หลักการ กระบวนการทำงาน พัฒนาชุมชน	40
2.7 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems)	42
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
3 ผลการศึกษา	55
3.1 การบูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการเรียนรู้การใช้อุปกรณ์ทางระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อจัดทำแผนที่ชุมชน	55
3.2 ลักษณะที่ตั้งอาณาเขตพื้นที่	56
3.3 ข้อมูลที่ว่าไปของชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลลงบัง	59
3.3.1 ด้านศักยภาพ	59
3.3.2 สภาพจ้าสั่งคมและเศรษฐกิจ	59
3.3.3 จิตวิญญาณด้านประชากร	60
3.4 การใช้เครื่องมือในระบบภูมิสารสนเทศ และกระบวนการเรียนรู้มาประยุกต์และจัดทำแผนที่ชุมชนพื้นที่ตำบลลงบัง อำเภอคุณ จังหวัดมหาสารคาม.....	62
3.4.1 ประเมินวัฒนธรรม	82
3.4.2 แหล่งท่องเที่ยว	83
4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	85
4.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีดำเนินการศึกษา.....	85
4.2 สรุปผลการศึกษา.....	85
4.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนโดยการใช้ทุนทางวัฒนธรรม.....	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก.....	94

สารบัญแผนที่

แผนที่	หน้า
แผนที่ 1 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านหนองปลิง หมู่ที่ 1	63
แผนที่ 2 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านยางสะอาด หมู่ที่ 2	66
แผนที่ 3 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านวังตุ้ง หมู่ที่ 3	68
แผนที่ 4 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านเก่าน้อย หมู่ที่ 4	71
แผนที่ 5 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านคงบ้าง หมู่ที่ 5	73
แผนที่ 6 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านโนนเขวา หมู่ที่ 6	75
แผนที่ 7 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านโนนเขวา หมู่ที่ 7	78
แผนที่ 8 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านคงบ้าง หมู่ที่ 8	80
แผนที่ 9 ชุมชนระดับหมู่บ้าน บ้านโนนเขวา หมู่ที่ 9	82